

A stylized black and white graphic of a globe, showing the continents of Europe and Africa. The globe is positioned to the left of the main title text.

STUDIA **NEO** **HISTORICA**

NR 03|2015 ROCZNIK HISTORYCZNO-GEOGRAFICZNY

Fundacja Centrum GeoHistorii • Instytut Geodezji i Kartografii • Instytut Historii KUL
Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych US • Zespół Historii Kartografii przy Instytucie Historii Nauki PAN
Biblioteka Główna Uniwersytetu Szczecińskiego

STUDIA GEOHISTORICA. Rocznik historyczno-geograficzny

Redakcja

Bogumił Szady – redaktor naczelny, Beata Konopska, Radosław Skrycki,
Tomasz Związek – sekretarz redakcji

Redakcja językowa

Konrad Byzdra

Tłumaczenia

autorzy, Hanna Grygielska-Michalak, Martha Brozyna

Rada Naukowa

Zdzisław Budzyński (Rzeszów), Andrzej Janeczek (Warszawa), Tomasz Jurek (Poznań),
Keith Lilley (Belfast/Wielka Brytania), Andrew Pernal (Brandon/Kanada), Robert Šimůnek (Praga/Czechy),
Tadeusz Siwek (Ostrawa/Czechy), Rostislav Sossa (Kijów/Ukraina), Grzegorz Strauchold (Wrocław),

Recenzenci tomu 3

Miron Bogacki, Krzysztof Boroda, Dariusz Brykała, Zbigniew Budzyński, Waldemar Bukowski,
Krzysztof Chłapowski, Barbara Czopek-Kopciuch, Franciszek Faluszczyk, Krzysztof Fokt, Piotr Guzowski,
Andrzej Janeczek, Tomasz Jurek, Jerzy Kochanowski, Beata Konopska, Sławomir Kościelak,
Ełżbieta Kowalczyk-Heyman, Wojciech Kriegseisen, Marta Kuźma, Jerzy Łojko, Krzysztof Misiewicz,
Tomasz Panecki, Paweł Pędzich, Florian Plit, Włodzimierz Rączkowski, Andrzej Rozwałka, Henryk Rutkowski,
Ewa Rzeczkowska, Marek Słoń, Urszula Sowina, Grzegorz Strauchold, Jan Szczepaniak, Paweł Wespiński,
Piotr Węcowski, Marcin Wójcik, Ewa Wótkiewicz

Redakcja map

autorzy, Tomasz Panecki, Tomasz Związek

Adres Redakcji

Fundacja Centrum GeoHistorii
Redakcja Studia Geohistorica
05-082 Stare Babice, ul. Warszawska 336

Strona internetowa

studiageohistorica.pl
Wersja drukowana (papierowa) jest wersją pierwotną rocznika Studia Geohistorica

Współwydawcy rocznika

Biblioteka Główna Uniwersytetu Szczecińskiego, Fundacja Centrum GeoHistorii,
Instytut Geodezji i Kartografii, Instytut Historii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II,
Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Szczecińskiego,
Zespół Historii Kartografii przy Instytucie Historii Nauki PAN

Rocznik wydawany pod patronatem Komisji Geografii Historycznej przy Polskim Towarzystwie Historycznym

Projekt okładki: Jacek Młodożeniec

Skład i łamanie: Signum CM Cezary Mazur

© Copyright by Fundacja Centrum GeoHistorii

ISSN 2300-2875

Nakład 150 egz.

Warszawa 2015

Spis treści • Contents

Tradycje geografii historycznej • Traditions of historical geography

Stanisław Pawłowski

Wychowanie państwowe w nauczaniu geografii

(uwagi wstępne Beata Konopska)

The State Education in Teaching Geography

(commentary by Beata Konopska) 7

Franciszek Bujak

W sprawie kartografii historycznej

(uwagi wstępne Mirosław Filipowicz, opracowanie Tomasz Związek)

On Historical Cartography

(commentary by Mirosław Filipowicz, elaborated by Tomasz Związek) 17

Artykuły • Articles and theses

Urszula Myga-Piątek

Pamięć krajobrazu – zapis dziejów w przestrzeni

Landscape Memory – the Record of History in Space 29

Robert Klimek

Ruiny zamków i grodzisk z obszaru Warmii biskupiej
na mapie Kaspara Hennenbergera z 1576 r.

The Ruins of Castles and Strongholds in the Area of Warmia

Bishopric on the Map by Kaspar Hennenberger (1576) 46

Elżbieta Kowalczyk-Heyman

„Młyny ważne”, „młyny na wagach”. Przyczynek do genezy nazwy i konstrukcji

“Scales Mills” or “Mills on Scales”. A Contribution to the Origin

of the Notion and the Physical Structure 61

Rafał Kubicki

Młyny wodne w ziemiach świeckiej i nowskiej do końca XVI wieku

Water Mills in Świecie and Nowe Lands till the End of the 16th Century 74

Marta Piber-Zbieranowska

Powiat kcyński w drugiej połowie XVI w.

The District of Kcynia in the Second Half of the 16th Century 89

Tomasz Nowicki

Podróż wizytacyjna archidiakona Andrzeja Albinowskiego
w archidiakonacie pomorskim w 1686 i 1687 r.

Canonical Visitation Journey of Archdeacon Andrzej Albinowski

in the Archdeanery of Pomerania in 1686 and 1687 110

Piotr Eberhardt

Program terytorialny Komitetu Narodowego Polskiego
i delegacji polskiej na konferencji pokojowej w Wersalu
The Territorial Program of the Polish National Committee and the Polish
Government Delegation at the Peace Conference in Versailles 127

Anna Mirończuk, Zenon F. Poławski

Identyfikacja obiektów antropogenicznych
na archiwalnych zdjęciach lotniczych okolic Jedwabnego
Identification of Anthropogenic Objects on Archival Aerial Photographs
of Jedwabne Area 141

Rafał Zapłata

Historyczne założenia obronne, architectura militaris i LiDAR.
Wybrane zagadnienia metodyczne z zakresu zastosowania skanowania laserowego
w detekcji i inwentaryzacji nowożytnych fortyfikacji
Historic Defence Structures – Architectura Militaris and LiDAR.
Chosen Aspects in the Methodology of Implementing Laser Scanning
for the Detection and Documentation of Modern Fortifications 150

Neonila Padyuka

Representation of Ukrainian Territories on Austrian Ethnic Maps of the 19th Century
Obraz ziem ukraińskich na austriackich mapach etnicznych z XIX w. 175

Rostislav Sossa, Pavel Korol

Historical Aspects of Development of the Theory of Azimuthal Map Projections
Aspekty historyczne rozwoju teorii odwzorowań azymutalnych 187

* * *

Kartografia historyczna między humanistyczną metodą
badawczą a przyrodniczą metodą prezentacji
Historical Cartography Between Humanistic Research Method
and Nature Way of Presentation
(Marek Słoń) 204

Winfried Schich, Joachim Stephan

Strukturalne przemiany na Śląsku wywołane akcją
kolonizacyjną na przykładzie biskupiego księstwa nyskiego
Structural Transformations in Silesia Caused by Colonization
on an Example of the Bishop's Duchy of Nysa 205

Zofia Maciakowska

Miasto późnośredniowieczne i nowożytne na przykładzie
„Atlasu historycznego miast polskich – Gdańsk”
A Late Medieval and Early Modern Town:
the Case of “Historical Atlas of Polish Towns – Gdańsk” 219

Marek Słoń

- Rekonstrukcja sieci osadniczej w serii „Atlas historyczny Polski. Mapy szczegółowe XVI wieku”
The Reconstruction of the Settlement Network
in “Historical Atlas of Poland. Detailed Maps of 16th Century” 236

Bogumił Szady

- Struktury religijne na przykładzie „Atlasu wyznań i religii w Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVIII w.”
Religious Structures on the Example of “Atlas of Religions and Confessions in the Polish-Lithuanian Commonwealth in the 2nd Half of the 18th Century” 243

Recenzje i omówienia • Reviews and discussions

- Laserowi odkrywcy – nieinwazyjne badanie i dokumentowanie obiektów archeologicznych i historycznych województwa świętokrzyskiego, red. R. Bałazy, R. Zapłata, B. Szady, K. Stereńczak, Fundacja Centrum Geohistorii, Stare Babice 2014, ss. 186
(Tomasz Związek) 258

- Вялікі гістарычны атлас Беларусі. У 3 тамах, т. 1: Мінск, Белкартаграфія, 2009, ss. 244;
Вялікі гістарычны атлас Беларусі. У 4 тамах, т. 2: Мінск, Белкартаграфія, 2013, ss. 351
(Piotr Guzowski) 264

- Urszula Myga-Piątek: *Krajobrazy kulturowe. Aspekty ewolucyjne i typologiczne*, Uniwersytet Śląski, Katowice 2012, ss. 382 + 21 zał., 56 fot., 72 ryc., 17 tabel, aneksy
(Joanna Plit) 266

- Atlas historyczny miast polskich, red. R. Czaja, t. 5: Małopolska, red. Z. Noga, z. 2: Sandomierz, red. Z. Noga, aut.: H. Bartoszewicz, Z. Beiersdorf, D. Burdzy, M. Florek, F. Kiryk, B. Krasnowolski, Z. Noga, L. Polanowski, B.E. Wódz, oprac. kartograficzne: T. Szpytma, tłum. na j. ang.: M. Krasnowolska, P. Krasnowolski, Towarzystwo Naukowe Sandomierskie, Sandomierz–Kraków 2014, ss. 48 + 46 k. luzem
(Jan Ptak) 268

- Eckhard Jäger: *Die Insel Rügen auf alten Karten. Vier Jahrhunderte Kartografiegeschichte 1532–1885*, Husum Druck- und Verlagsgesellschaft, Husum 2014, ss. 255 + 1 nlb.
(Krystyna Szykuła) 272

Komunikaty i sprawozdania • Communiqués and reports

- Sprawozdanie z konferencji „GIS w nauce” – Gdańsk, 23–25 czerwca 2014 r.
(Tomasz Panecki) 279

16. Międzynarodowa Konferencja Geografów Historycznych (16th International Conference of Historical Geographers) – Londyn, 5–10 lipca 2015 r.
(Tomasz Związek) 280

Spis treści

26. Międzynarodowa Konferencja Historii Kartografii w Antwerpii, 12–17 lipca 2015 r. (Lucyna Szaniawska)	282
Dwa sympozja poświęcone historii kartografii na XIX Powszechnym Zjeździe Historyków Polskich w Szczecinie, 18 i 19 września 2014 r. (Jerzy Ostrowski)	286
<i>Pro memoria</i>	
Stanisław Alexandrowicz (1931–2015)	290
* * *	
<i>Listy do redakcji</i>	292
Informacja dla autorów • Guidelines for Authors	294